

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Σχεδιασμός: Μαρίζα Ντεκάστρο-Ελένη Χοντολίδου*

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ 



* Η Ελένη Χοντολίδου είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του ΑΠΘ.

Το βιβλίο *2651 ημέρες δικτατορίας* αφηγείται γεγονότα και περιστατικά από τη ζωή στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της δικτατορίας των συνταγματαρχών. Περιλαμβάνει αναμνήσεις της συγγραφέως και των φίλων της, και αναφέρεται σε όλα εκείνα που σημάδεψαν και άλλαξαν τη γενιά της, τις καθημερινές εμπειρίες, την πολιτική κατάσταση στη χώρα και διεθνή γεγονότα –πολιτικά, κοινωνικά, επιστημονικά, καλλιτεχνικά– που επηρέασαν τον κόσμο από τον Απρίλιο του 1967 μέχρι τον Ιούλιο του 1974. Ξεκινά το 1967 όταν η συγγραφέας είναι μαθήτρια της Β΄ Γυμνασίου και τελειώνει με την πτώση της δικτατορίας το 1974 όταν έχει πλέον ενηλικιωθεί.

Εκπαιδευτικοί στόχοι

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα επιδιώκει τα παιδιά:

- να μάθουν για τη δικτατορία των συνταγματαρχών, 1967-1974.
- να μάθουν τι συνέβαινε στον κόσμο την ίδια περίοδο.
- να κατανοήσουν ότι μέσω της λογοτεχνίας μαθαίνουμε για την πολιτική ιστορία και για τις ιστορίες των ανθρώπων.
- να κατανοήσουν τη σημαντική θέση της ιστορικής μνήμης, της αυτογνωσίας, της γνώσης της ιστορίας για την κατανόηση του παρελθόντος.

Αρμόδιος για τον καθορισμό των εκπαιδευτικών στόχων που προκύπτουν από τη συζήτηση και την ανάγνωση του βιβλίου, καθώς και των πιθανών εργασιών που θα προταθούν σε σχολικές ομάδες, είναι κάθε ενήλικος –εκπαιδευτικός, βιβλιοθηκονόμος– ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητα των αναγνωστών με τους οποίους θα επεξεργαστεί το βιβλίο. Το περιεχόμενο του βιβλίου και η εικονογράφηση επιδέχονται πολλές αναγνώσεις και φιλοδοξεί να αποτελέσει εργαλείο συζήτησης για γεγονότα που ενώ μοιάζουν μακρινά, δεν είναι.

Περιεχόμενο-Δομή του βιβλίου

Το βιβλίο αποτελείται από ένα εισαγωγικό κεφάλαιο και οκτώ κεφάλαια, ένα για κάθε ημερολογιακό έτος. Κάθε κεφάλαιο, στις αριστερές σελίδες, συνδυάζει προσωπικές μαρτυρίες με γεγονότα από την κοινωνική και την πολιτική επικαιρότητα στην Ελλάδα και παράλληλα, στις δεξιές σελίδες, μια επιλογή από παγκόσμια γεγονότα που σημάδεψαν κάθε έτος.

Παράδειγμα 1972

Προσωπική μαρτυρία	Επιλογή από παγκόσμια γεγονότα
Πρόσκληση στην Ασφάλεια.	Σκάνδαλο Γουότεργκέϊτ. Η δύναμη του Τύπου: Οι δημοσιογράφοι Καρλ Μπέρνσταϊν και Μπομπ Γούντγουορντ της εφημερίδας <i>Ουάσιγκτον Πოსτ</i> αποκαλύπτουν το σκάνδαλο. Μαύροι Ολυμπιακοί αγώνες: Σφαγή του Μονάχου. Ματωμένη Κυριακή στη Βόρεια Ιρλανδία. Η Δύση συναντά την Ανατολή: Ρίτσαρντ Νίξον - Μάο Τσε Τουνγκ. Βρέθηκε ο τελευταίος Ιάπωνας στρατιώτης Σοϊτσι Γιοκόνι, που κρυβόταν σε μια ζούγκλα του Γκουάμ για να σωθεί. Είχαν περάσει 28 χρόνια μετά το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου.

1 Εισαγωγικό κεφάλαιο: Η νύχτα της 20ής προς την 21η Απριλίου 1967

Τι συνέβη εκείνη τη νύχτα, πώς οργανώθηκε το πραξικόπημα, ποιοι πρωταγωνίστησαν στα γεγονότα (στρατιωτικοί, πολιτικοί, βασιλιάς).

2 1967

Η πρώτη μέρα της δικτατορίας, η πολιτική κατάσταση τον πρώτο χρόνο, οι νέοι νόμοι, οι διώξεις των αντιφρονούντων.

3 1968

Το *Τάμα του Έθνους*, εκπαίδευση, Ολυμπιακοί αγώνες, δημοψήφισμα, χουντική τρομοκρατία, διεθνείς αντιδράσεις εναντίον της χούντας.

4 1969

Βιβλία και αναγνώσεις, παρανομία και κανόνες συνωμοτικότητας, Αλέκος Παναγούλης, συλλήψεις, δίκες αντιστασιακών.

5 1970

Κηδεία Γεωργίου Παπανδρέου, λογοκρισία, πολιτισμός, οι διανοούμενοι εκδηλώνουν την αντίθεσή τους στο καθεστώς, έκδοση της συλλογής *18 Κείμενα*.

6 1971

Κηδεία Γιώργου Σεφέρη, εορτασμός της επετείου της 21ης Απριλίου στο Παναθηναϊκό Στάδιο.

7 1972

Αντιδράσεις των νέων, Σπουδαστικό της Ασφάλειας, αντιδικτατορικές εκδηλώσεις.

8 1973

Τα γεγονότα της Νομικής, διαδηλώσεις, τα αιτήματα των φοιτητών, η εξέγερση του Πολυτεχνείου.

9 1974

Δικτατορία Ιωαννίδη, φοιτητές στην παρανομία, η τουρκική εισβολή στην Κύπρο, η πτώση της δικτατορίας και η αποκατάσταση της δημοκρατίας.

Εικονογραφικό υλικό

Εικονογραφικά καλύπτονται το εισαγωγικό κεφάλαιο, *Η νύχτα της 20ής προς την 21η Απριλίου 1967*, και τα διεθνή γεγονότα 1967-1974. Οι εικόνες είναι επεξεργασμένες φωτογραφίες από τον διεθνή Τύπο. Η εικαστική επεξεργασία έχει γίνει με τρόπο ώστε οι εικόνες να είναι αναγνωρίσιμες και να μπορούν να ταυτιστούν με τις πρωτότυπες φωτογραφίες.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ – ΑΤΟΜΙΚΕΣ/ΟΜΑΔΙΚΕΣ

Πρώτο επίπεδο: Ε΄-ΣΤ΄ Δημοτικού

Ζητούμε από τα παιδιά:

- Να βρουν φωτογραφικό υλικό και να εικονογραφήσουν τα ελληνικά γεγονότα κατά την περίοδο 1967-1974.
- Να χρησιμοποιήσουν τις εικόνες του βιβλίου και να σημειώσουν στον παγκόσμιο χάρτη τα διεθνή γεγονότα της περιόδου 1967-1974.
- Να εντοπίσουν τις τεχνικές με τις οποίες η λογοτεχνία έχει αποδώσει τα γεγονότα της εποχής (περιγραφές, μαρτυρίες, διάλογοι...).
- Να μιλήσουν για τις σκέψεις και τα συναισθήματα που τους γεννήθηκαν ενώ διάβαζαν το βιβλίο.
- Να συζητήσουν για τα ανθρώπινα δικαιώματα, να ερευνήσουν αν και πού στον κόσμο καταπατώνται στις μέρες μας.

Δεύτερο επίπεδο: Γυμνάσιο-Λύκειο

Ζητούμε από τα παιδιά:

- Να εντοπίσουν τις τεχνικές με τις οποίες η λογοτεχνία έχει αποδώσει τα γεγονότα της εποχής (περιγραφές, μαρτυρίες, διάλογοι...).
- Να εντοπίσουν τις ιδέες της αφηγήτριας και να τις συσχετίσουν με τις κοινωνικές και τις ιστορικές συνθήκες.
- Να ερμηνεύσουν τις σκέψεις, τις κρίσεις και τις αντιδράσεις της αφηγήτριας κατά τη διάρκεια της χρονικής περιόδου που καλύπτει το βιβλίο και την προσωπική της εξέλιξη.
- Να αναγνωρίσουν και να περιγράψουν τον τρόπο με τον οποίο ένας «λογοτεχνικός ήρωας» καθορίζεται από το κοινωνικό του περιβάλλον.
- Να μιλήσουν για τις σκέψεις και τα συναισθήματα που τους γεννήθηκαν ενώ διάβαζαν το βιβλίο.
- Να ανατρέξουν σε άλλες πηγές πληροφοριακού υλικού και να συγγράψουν ερευνητικές εργασίες συνδέοντας το περιεχόμενο του βιβλίου με το μάθημα της Ιστορίας και της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, τα κοινωνικά κινήματα της εποχής, τη λογοτεχνία, την τέχνη (μουσική, κινηματογράφος, εικαστικά), τους ενδυματολογικούς κώδικες, την αισθητική.
- Να βρουν πληροφορίες και να διερευνήσουν τις πολιτικές και κοινωνικές συνιστώσες της χρονικής περιόδου 1967-1974.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. Κοινωνικά κινήματα

- Μάης του '68
- Κίνημα για την ειρήνη
- Κίνημα για την Απελευθέρωση των Γυναικών
- Δικαιώματα των μειονοτήτων
- Κίνημα των χίπις

2. Πολιτισμός

- Νέος ελληνικός κινηματογράφος
- Νέο Κύμα στη μουσική
- Μουσική
- Λογοτεχνία
- Θέατρο
- Εικαστικά

3. Εκπαίδευση στην Ελλάδα

- Σχολικά προγράμματα

4. Έργα και ημέρες της χούντας

- Αντιστασιακές οργανώσεις, φοιτητικό κίνημα, οργανώσεις νέων, διώξεις, δίκες, καταδίκες, προπαγάνδα, νομοθετήματα, λογοκρισία, εορτασμοί.

5. Διεθνής πολιτική

- Πόλεμος στο Βιετνάμ
- Σκάνδαλο Γουότεργκεϊτ

6. Δικτατορίες

7. Τρομοκρατία

8. Μέση Ανατολή

9. Επιστήμη-Τεχνολογία

10. Προσωπικότητες που άφησαν το στίγμα τους, ενδεικτικά:

- Γιώργος Σεφέρης
- Κωνσταντίνος Καραμανλής
- Ρίτσαρντ Νίξον
- Μάρτιν Λούθερ Κινγκ
- Στίβεν Χόκινγκ
- Πάμπλο Πικάσο
- Άντι Γουόρχολ
- Beatles κ.ά.

ΖΗΤΟΥΜΕ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ:

- Να πάρουν συνεντεύξεις από άτομα που έζησαν/πήραν μέρος στα γεγονότα της επταετίας.
- Να οργανώσουν μια ανοικτή συζήτηση με θέμα τις επιπτώσεις της δικτατορίας στη ζωή των Ελλήνων.

Για όλες τις βαθμίδες

- Να συνθέσουν το χρονολόγιο της περιόδου με τα γεγονότα στην Ελλάδα και τον κόσμο.
- Να οργανώσουν έκθεση καλλιτεχνικού και φωτογραφικού υλικού από τη χρονική περίοδο στην οποία αναφέρεται το βιβλίο.
- Να βρουν όσο το δυνατόν περισσότερα τραγούδια, κείμενα, φωτογραφίες για κάθε περίοδο.
- Να συνθέσουν ένα *Λεξικό όρων* της περιόδου 1967-1974. Λ.χ. «φασισμός», «δικτατορία», «δικαιώματα», «λογοκρισία», κ.λπ.
- Να γυρίσουν μία μικρού μήκους ταινία με τα κινητά τους για την εποχή: συνέντευξη με κάποιον που έζησε τα γεγονότα, κ.ο.κ.
- Να φτιάξουν παρουσιάσεις του υλικού (power point) με εικόνες και μουσική της εποχής.
- Να μεταφέρουν τη συγκίνηση που τους μεταδίδει ένα απόσπασμα του βιβλίου που τους άρεσε σε μία μορφή τέχνης. Λ.χ. άλλο πεζό, ποίημα, ζωγραφιά, collage... Όλα αυτά θα συντεθούν σε μία ανθολογία, ένα μεγάλο collage.
- Θα μπορούσε η επόμενη γιορτή του Πολυτεχνείου να γίνει από τα παιδιά με βάση αυτό το υλικό.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

- ▶ **Διάγγελμα δικτάτορα Παπαδόπουλου** www.youtube.com/watch?v=69Hrvw8bROY
- ▶ **Εορτασμός της 1ης επετείου της χούντας** www.youtube.com/watch?v=TLXWuazee1k
- ▶ **Νίκη της ΑΕΚ επί της Σλάββα Πράγας** www.youtube.com/watch?v=G3XC2Z85WME
- ▶ **Δίκη Αλέκου Παναγούλη** www.youtube.com/watch?v=atKhRKwD_EU
- ▶ **Χίπις στα Μάταλα** www.youtube.com/watch?v=lTUP1Z8zrzA
- ▶ **Εορτασμός στο Παναθηναϊκό Στάδιο** www.youtube.com/watch?v=er8yxzzFNpY
- ▶ **Γούντστοκ** www.youtube.com/watch?v=Wyx053CNMag&list=RDjCGm5-8_0_I&index=21
www.youtube.com/watch?v=czFr_kJCdKQ
- ▶ **Προσσελήνωση** www.youtube.com/watch?v=0S9RbQHPTJE
- ▶ **Δήλωση Σεφέρη** www.youtube.com/watch?v=yiVrpR5-Jdc
- ▶ **Κηδεία Σεφέρη** www.youtube.com/watch?v=ANtbngw7TkA
- ▶ **Κατάληψη Νομικής** www.youtube.com/watch?v=5wSXLY--jK8
- ▶ **Πολυτεχνείο** www.youtube.com/watch?v=TWCSNSuMwas
- ▶ **Επιχείρηση Απίλας, Εισβολή στην Κύπρο** www.youtube.com/watch?v=SwKG5wJU8lc
- ▶ **Δίκες Απριλιανών** www.youtube.com/watch?v=siZgCCJLRJg
- ▶ **Παντελής Βούλγαρης, Το χρονικό της δικτατορίας 1967-1974** www.youtube.com/watch?v=cjusc4UCeDg
- ▶ **Διονύσης Σαββόπουλος, «Βιετνάμ γιε γιε...»** www.youtube.com/watch?v=GpXRdh3GHBk

- ▶ **Νίκος Ξυλούρης, «Πότε θα κάνει ξαστεριά»** www.youtube.com/watch?v=nzSjGLAVQpY&list=RDnzSjGLAVQpY
- ▶ **Τζον Λέον, "Imagine"** www.youtube.com/watch?v=VOgFzFRVaww
"Give peace a chance" www.youtube.com/watch?v=RkZC7sqlmaM

Τα παιδιά μπορούν να συμβουλευτούν τις ιστοσελίδες και να αντλήσουν συμπληρωματικά στοιχεία:

- ▶ «Σκοτεινή επταετία», Εκπαιδευτική δραστηριότητα, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία
<http://foundation.parliament.gr/central.aspx?sid=11014531116716461453976>
- ▶ Διακρίσεις και διώξεις στη σύγχρονη εποχή. Ιστορικό ανθολόγιο και εκπαιδευτικός οδηγός (με τη χρηματοδότηση του κοινωφελούς ιδρύματος Ιωάννη Σ. Λάτση)
www.historyguide.gr/?page_id=1427
- ▶ Ιστορίες για τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Εκπαιδευτική ιστοσελίδα: Διδακτικά σενάρια για το Γυμνάσιο και την Α΄ Λυκείου
<http://ww2istories.gr/>